

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

बी. ए. – (विशारद) योग

परीक्षा : डिसेंबर- २०२५

तृतीय वर्ष

सत्र – ५

विषय:- सर्वांगयोग (BAYH23-505)

दिनांक : ०९/१२/२०२५

गुण : ६०

वेळ : स. १०.०० ते दु. १२.३०

- सूचना :**
१. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
 ३. उत्तरपत्रिकेत प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नक्रमांक लिहिणे आवश्यक आहे.

प्र.१. पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) (४०)

- १) पिंडस्वरूप अधिष्ठानाचा वापर करून पदार्थात पंचतत्त्व आहेत हे कसे सिद्ध होते ते सविस्तर लिहा.
- २) जीवो मे अन्न के द्वारा ये तीनो स्थूल रूप से कफ वात बने पित्त वेग से कूदने लगे इसी से स्थूलता पाई स्वरूप बोध के लिये मन बुद्धी अहंकार बनके कार्य है करे या श्लोकांचे सविस्तर विवेचन करावे.
- ३) क्षर आणि अक्षर यांच्यातील भेद स्पष्ट करा .
- ४) पुरुषोत्तम योगात सांगितलेले नाम कसे जाणावे, उदहरणासहित स्पष्ट करा.
- ५) दृष्य साकार वो ही है है निराकार भी वही दोनो का धाम भी है वो उसको सर्व है कहा या श्लोकातील 'सर्व' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ६) सर्वांगयोगात सांगितलेल्या विज्ञान रीति चे सविस्तर स्पष्टीकरण करावे.

प्र.२. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (१०)

- १) गुरुस्थापन योग या अध्यायात काय लक्ष्य सांगितले आहे, त्यासाठी काय आवश्यक आहे?
- २) त्रिपुटीतील क्षरभावात किती अंग आहेत ? त्यांची नावे आणि जाणायची साधने लिहा.
- ३) अग्नि तत्वाच्या त्रिपुटीचे विवेचन करावे.
- ४) कडू कारल्यात अथवा तिखट मिर्चीत अध्याय ६ प्रमाणे सांगितलेली मिठास कशी ओळखावी ते स्पष्ट करा.

प्र.३. टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) (१०)

- १) पंचीकरण
- २) ज्ञात्याकडे असलेली जाणायची आठ साधने
- ३) तीन गुणांचे मनुष्याच्या चार स्वभावात होणारे वर्गीकरण
- ४) सर्वांगयोगातील मुमुक्षु

Translation in English

Sub: Sarvang Yog (BAYH23-505)

Instructions:

- 1) All Questions are Compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) In the case of any doubt the Marathi version shall be held to be authentic and final.
 - 4) While writing answers the respective question numbers must be mentioned in the Answer Book.
-

Q.1. Answer the following questions in detail. (Any Four)

(40)

- 1) Describe the method to prove the existence of five “tatva” in any substance or matter using the “adhishtaan”.
- 2) जीवो मे अन्न के द्वारा ये तीनो स्थूल रूप से
कफ वात बने पित्त वेग से कूदने लगे
इसी से स्थूलता पाई स्वरूप बोध के लिये
मन बुद्धी अहंकार बनके कार्य है करे
Explain the meaning of the above stanzas .
- 3) Differentiate in detail between the “kshar” and “akshar” concepts of Sarvangayog.
- 4) Explain with examples the concept of “Naam” as per the “Purushottam Yog” chapter.
- 5) दृष्य साकार वो ही है
है निराकार भी वही
दोनो का धाम भी है वो
उसको सर्व है कहा
Explain the concept of “sarva” with reference to the above stanza.
- 6) Elaborate the scientific procedure i.e. “vigyaan reeti” described in Sarvangayog.

Q.2. Answer the following questions in short. (Any Two)

(10)

- 1) What is the goal mentioned in “gurusthaapan yog”. What is the essential thing that the seeker should not forget?
- 2) The “kshar” section of the trinity is formed of how many parts ? Mention their names and the different senses we have to know each one of them.
- 3) Describe the trinity of “agni-tatva”.
- 4) As per chapter 6 how will you figure out the sweetness (“mithaas”) in a bitter-gourd or a spicy chilli?

Q.3. Write short notes. (Any Two)

(10)

- 1) “Panchikaran”.
 - 2) The eight senses that a seeker can use to gain the experiential knowledge of self.
 - 3) The classification of human nature in four parts derived from the “trigun”.
 - 4) The “mumukshu” described in chapter 1 of Sarvangayog.
-